

Onderwerp : Armoedeonderzoek
Zaaknummer : AER2620
Verantwoordelijk
portefeuillehouder: B. Nederveen
Bijlagen : evaluatie minimabeleid 2019 gemeente Westerkwartier

✿ Voorgesteld besluit

Voorgesteld wordt:

1. De inkomensgrens voor huishoudens met kinderen van alle minimaregelingen te verhogen naar 130 procent Wsm per 1 januari 2021.
2. De verwachte extra kosten ad. € 150.000 te verwerken in de begroting 2021.
3. Herschikking te laten plaatsvinden van de samenstelling van de minimaregelingen.

✿ Inhoudelijke toelichting

De gemeente Westerkwartier wil een sociale gemeente zijn. Als mensen zich niet zelfstandig, eventueel met behulp van het netwerk, kunnen redden, is de gemeente er als vangnet om te helpen. In het sociaal beleid kiezen we als gemeente voor maatwerk. Om te bepalen hoe wij dat maatwerk inzetten, onderzoeken wij gericht binnen welke kwetsbare groepen de meeste urgentie zit. Daarbij hebben we specifieke aandacht voor werkende armen. Bij het zoeken naar urgentie kijken we naar de bestaande voorzieningen en brengen we in kaart in welke mate daar gebruik van wordt gemaakt.

Daar passen wij ons maatwerk op aan. We kunnen daarvoor verschillende instrumenten benutten. Daarbij onderzoeken we ook de instrumenten van 130%-regeling en de sociale ombudsfunctie (coalitieakkoord).

In dit voorstel behandelen we de instrumenten van de 130% regeling. Wij hebben u door middel van een raadsbrief op de hoogte gesteld van de onderzoeksvragen en hebben u op 12 november 2019 tussentijds geïnformeerd over de voortgang van het onderzoek. In de bijlage vindt u het rapport 'evaluatie minimabeleid 2019 gemeente Westerkwartier'. In het rapport zijn de uitkomsten van het onderzoek naar de omvang en samenstelling van de doelgroepen voor het gemeentelijke minimabeleid en het gebruik van inkomensondersteunende regelingen en de inkomenseffecten in de gemeente Westerkwartier weergegeven. Daarmee wordt antwoord gegeven op de gestelde onderzoeksvragen.

Enkele opvallende uitkomsten van het onderzoek zijn:

- Bijna 6% van de huishoudens is minima.
- 6% van de kinderen groeit op in een minimahuishouden.
- Het bereik van de bijzondere bijstand, het participatiefonds en stichting leergeld is hoger dan in andere gemeenten.
- Kinderen in eenoudergezinnen hebben meer kans op armoede.
- Een kwart van de minimakinderen heeft een indicatie voor de jeugdwet.
- Voor paren met kinderen geldt dat het besteedbaar inkomen bij een inkomen van 130% Wettelijk sociaal minimum (Wsm) lager is dan als zij bijstand ontvangen (100% Wsm)
- Voor gezinnen met kinderen (zowel éénouder gezinnen als paren met kinderen) geldt dat er een terugval in besteedbaar inkomen is als het inkomen van 110% of 120% WML naar 130% WML gaat.
- Voor paren zonder kinderen geldt dat het besteedbaar inkomen licht daalt als het inkomen van 120% Wsm naar 130% Wsm gaat.

Naar aanleiding van een toezegging vanuit het college op een motie van GroenLinks is in het rapport nu ook ingegaan op de mogelijkheid van verhoging van de inkomensgrens naar 140% Wettelijk Sociaal Minimum, eventueel met een glijdende schaal. Deze glijdende schaal houdt in dat huishoudens met kinderen tot een inkomen van 130 procent Wsm de volledige vergoeding krijgen van het Kindpakket, het Jeugdfonds Sport en Cultuur, Stichting Leergeld en de tegemoetkoming kosten schoolgaande kinderen. Huishoudens met kinderen en een inkomen tussen 130 en 140 procent Wsm maken ook nog aanspraak op de kindregelingen, maar krijgen nu de helft van de bedragen uit deze regelingen.

Scenario's

In hoofdstuk 6 van het rapport zijn naar aanleiding van het onderzoek een aantal scenario's beschreven naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek.

Het gaat om de volgende scenario's:

1. Het verhogen van de inkomensgrens van alle minimaregelingen naar 130 procent Wsm

Het verhogen van de inkomensgrenzen van alle minimaregelingen zorgt voor een groter budget voor vrije bestedingen. Dit geldt voor alle huishoudens. Dit kan wel leiden tot een verschuiving. Een verhoging van de inkomensgrenzen kan er toe leiden dat het budget voor vrije bestedingen bij een inkomen van 140 procent Wsm lager is dan bij een inkomen tussen 100 en 130 procent Wsm.

Naar schatting stijgen de gemeentelijke kosten voor deze regelingen met bijna € 325.000. Deze meerkosten zijn gebaseerd op de maximale gemeentelijke bijdrage per regeling. Het gaat hier dus om de maximale meerkosten voor de gemeente van het verhogen van de inkomensgrenzen.

2. Het verhogen van de inkomensgrens van alle minimaregelingen naar 130 procent Wsm voor huishoudens met kinderen;

Een tweede eventuele beleidswijziging is het verhogen van de inkomensgrenzen van alle regelingen voor huishoudens met kinderen naar 130 procent Wsm. De inkomensgrenzen voor huishoudens zonder kinderen blijven in dit scenario op 120 procent Wsm.

In de huidige situatie gaan alleenstaande ouders er bij een inkomen van 130 procent Wsm minder op vooruit ten opzichte van de bijstandssituatie dan bij een inkomen van 110 en 120 procent Wsm. Bij paren met kinderen is er zelfs sprake van een armoedeval: wanneer zij werk aanvaarden tegen een loon van 130 procent Wsm gaan zij er in totaal inkomen op achteruit ten opzichte van wanneer zij een bijstandsuitkering hebben.

Na het verhogen van de inkomensgrenzen voor huishoudens met kinderen gaan zowel alleenstaande ouders als paren met kinderen er bij een inkomen van 130 procent Wsm meer op vooruit ten opzichte van de bijstandssituatie dan bij alle lagere inkomens. Ook in dit scenario krijgen paren met kinderen dus niet meer te maken met een armoedeval.

Wanneer de inkomensgrenzen van alle regelingen voor huishoudens met kinderen worden verhoogd, kost dit de gemeente naar schatting ruim € 208.000 bovenop de huidige kosten.

3. Het verhogen van de inkomensgrens van de kindregelingen naar 130 procent Wsm

Een derde eventuele beleidswijziging is om de inkomensgrenzen van alle gemeentelijke regelingen voor kinderen te verhogen tot 130 procent Wsm. In dit scenario gaat het om het Kindpakket, het Jeugdfonds Sport en Cultuur, Stichting Leergeld en de tegemoetkoming kosten schoolgaande kinderen.

In de huidige situatie is er bij paren met kinderen sprake van een armoedeval wanneer zij vanuit de bijstand werk aanvaarden tegen een loon van 130 procent Wsm.

Het verhogen van de inkomensgrens van de kindregelingen zorgt ervoor dat alleenstaande ouders er bij ieder hoger inkomen meer op vooruit gaan ten opzichte van de bijstandssituatie. Voor paren met kinderen is er na de eventuele beleidswijziging geen sprake meer van een armoedeval als zij vanuit de bijstandssituatie werk aanvaarden tegen een loon gelijk aan 130 procent Wsm. Deze vooruitgang ten opzichte van de bijstandssituatie is echter nog steeds kleiner dan wanneer zij vanuit de bijstand werk aanvaarden tegen een loon van 120 procent Wsm.

Uitgaande van de maximale gemeentelijke bijdrage per regeling zijn de meerkosten van het verhogen van de inkomensgrenzen zo'n € 148.000 per jaar.

4. Verhogen inkomensgrens kindregelingen naar 140 procent Wsm

Dit scenario is gelijk aan scenario 3, maar dan met uitbreiding naar de inkomensgroep van 130% tot 140% Wsm.

Het verhogen van de inkomensgrenzen van de regelingen voor kinderen naar 140 procent Wsm maakt dat alleenstaande ouders er bij een hoger inkomen steeds meer er op vooruit gaat ten opzichte van de bijstand. Voor paren met kinderen zorgt deze verruiming van de kindregelingen ervoor dat werken tegen een inkomen van 140 procent Wsm loont. Zij gaan bij een inkomen van 140 procent Wsm er ten opzichte van de bijstandssituatie op vooruit. Maar ze gaan er minder op vooruit dan bij een loon tussen 110 en 130 procent Wsm. De (maximale) meerkosten van het verhogen van de inkomensgrenzen naar 140 procent betreffen € 222.000 per jaar.

5. Invoeren glijdende schaal kindregelingen tot 140 procent Wsm

De laatste voorgestelde beleidswijziging is om een glijdende schaal in te voeren bij de regelingen voor kinderen.

Voor de effecten van werkaanvaarding vanuit de bijstand betekent het invoeren van een glijdende schaal dat alleenstaande ouders er bij een inkomen van 130 en 140 procent Wsm meer op vooruit gaan ten opzichte van de bijstand dan in de huidige situatie.

Deze vooruitgang is bij een inkomen van 140 procent Wsm wel iets kleiner dan bij een inkomen van 130 procent Wsm.

Voor paren met kinderen zorgt het invoeren van de glijdende schaal ervoor dat zij er, in tegenstelling tot de huidige situatie, bij werkaanvaarding tegen een loon van 130 en 140 procent Wsm wel op vooruitgaan ten opzichte van de bijstand. In de nieuwe situatie gaan paren met kinderen er bij een loon van 140 procent Wsm nog wel minder op vooruit dan wanneer zij vanuit de bijstand gaan werken tegen een loon van 110 tot 130 procent Wsm.

Ervan uitgaande dat alle gebruikers van de regelingen ook de (voor hun) maximale bijdrage ontvangen, stijgen de gemeentelijke kosten voor de kindregelingen met ongeveer € 185.000.

Conclusie en advies

Door middel van het rapport hebben we goed inzicht gekregen in de minima in het Westerkwartier, het gebruik van regelingen en de inkomenseffecten. Het meest opvallende is, en dat komt ook terug in de beschreven scenario's, dat er voor gezinnen met kinderen een terugval in het inkomen is wanneer zij werk aanvaarden voor 130% Wsm. In al de bovengenoemde scenario's wordt dit ongewenste gevolg opgevangen.

Gelet op de gewenste effecten van het aangepaste beleid, de met de verschillende scenario's gepaard gaande kosten en de uitvoerbaarheid van de regelingen adviseren wij de raad voor te stellen te kiezen voor scenario 2: Het verhogen van de inkomensgrens van alle minimaregelingen naar 130 procent Wsm voor huishoudens met kinderen. De extra kosten hiervoor bedragen maximaal 208.000 per jaar, uitgaande van de maximale gemeentelijke bijdrage per regeling. Naar verwachting zullen de daadwerkelijke kosten derhalve wat lager liggen. De extra kosten dienen in de begroting 2021 te worden verwerkt.

Herschikking minimaregelingen

Met de voorgestelde uitbreiding van de doelgroep van het minimabeleid is ook extra ambtelijke uitvoeringscapaciteit nodig.

Uit het onderzoek kwam daarnaast naar voren dat de verschillende regelingen elkaar deels overlappen. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de tegemoetkoming kosten peuterspeelzalen en schoolgaande kinderen, stichting leergeld en het participatiefonds. Ook zijn er regelingen vanuit de voormalige gemeenten die in andere regelingen kunnen opgaan. Daarom zou het goed zijn het geheel aan regelingen aan de hand van doelgroep, bereik en eventuele overlap nogmaals tegen het licht te houden.

De verwachting is dat we met een volledige herschikking van de samenstelling van de diverse minimaregelingen, waardoor het aantal uit te voeren regelingen wordt teruggebracht, de benodigde extra uitvoeringscapaciteit weer grotendeels kunnen terugverdienen. En daarom extra capaciteit voor uitvoering niet nodig is. We stellen daarom voor de herschikking van de minimaregelingen zo snel mogelijk ter hand te nemen. De incidentele kosten daarvoor kunnen worden gedekt vanuit het themafonds. Wanneer wordt gekozen voor uitbreiding van de doelgroep naar 140% dient, naast de extra kosten voor de regelingen, volgens een eerste inschatting rekening te worden gehouden met ongeveer € 50.000 extra uitvoeringskosten.

Naar verwachting kan het voorstel voor herschikken van de regelingen in februari in de raad worden behandeld.

het college van burgemeester en wethouders

A. van der Tuuk, burgemeester

A. Schulting, secretaris

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Westerkwartier,

Gelezen het voorstel Armoedeonderzoek van 6 oktober 2020,

Besluit:

1. De inkomensgrens voor huishoudens met kinderen van alle minimaregelingen te verhogen naar 130 procent Wsm.
2. De extra kosten hiervoor te verwerken in de begroting 2021.
3. Herschikking te laten plaatsvinden van de samenstelling van de minimaregelingen.

Aldus besloten in de openbare vergadering
van de raad van de gemeente Westerkwartier,
d.d. 3 november 2020.

A. van der Tuuk
Voorzitter

J.L. de Jong
Griffier